

Na pomoc ekologickému chovu prasat

Výzkumný ústav živočišné výroby Praha-Uhřetěves ve spolupráci s Bioinstitutem Olomouc se staly partnery evropského projektu ProPIG, který má za cíl napomoci rozvoji ekologických chovů prasat v Evropě. Aktivita projektu v rámci CORE Organic II v České republice finančně podporuje Ministerstvo zemědělství. Cílem je monitoring zdravotního stavu, welfare, výživy a ekologických dopadů chovů prasat v osmi evropských zemích. Následně proběhne srovnání výsledků a jejich přenos do praxe. Pro Českou republiku, kde je ekologický chov prasat velmi málo rozvinutý, je to dobrá příležitost, jak získat nové zkušenosti. Novým zájemcům o ekologické chovy v ČR tímto nabízíme spolupráci.

Ekologické zemědělství v České republice je zaměřeno zejména na údržbu travních porostů v horských a podhorských oblastech. Zde převažují chovy krav bez tržní produkce mléka, případně ovcí. Necelých 20 procent ekologických ploch v ČR sice tvoří orná půda, ta je ale převážně určena k produkci tržních plodin nebo zrnin na ex-

prostedí mají význam pro faktické zvládnutí a následnou prosperitu ekologických chovů prasat. Proto je přínosné, že v rámci projektu ProPIG, který je u nás realizován členy České technologické platformy pro ekologické zemědělství, můžeme nejen poskytnout data z ČR, ale hlavně čerpat zkušenosti ze zemí, kde je tento obor již velmi rozvinutý, ja-

mědělství FiBL Frick. Koordinátorem projektu ProPIG je Christine Leebová z vídeňské zemědělské univerzity (BOKU).

Projekt ProPIG nestaví na zelené louce, již v letech 2007 až 2010 byla v rámci společného projektu CorePIG vypracována studie v osmi evropských zemích k optimalizaci zdraví prasat v ekologických chovech. Data

selat po odstavení a úmrtnost selat před odstavením. Aby se tyto problémy mohly řešit (prevence a odstranění potíží), byl na bázi HACCP vyvinut nástroj pro řízení zemědělského podniku.

Vliv ekochovu prasat na životní prostředí

V posledních letech se věda intenzivně zabývá problematikou

se bude prakticky zkoumat právě v projektu ProPIG. Bude se zjišťovat vliv ekologického chovu prasat na ŽP ve vazbě na zdravotní stav, pohodu a krmění. Do sledování bude zapojeno 75 ekofarm v Evropě. Vliv na ŽP se bude hodnotit podle ekologické bilance živin (LCA) na úrovni podniku. Budou srovnávány tři různé produkční systé-

práci s farmářem. Budou stanoveny cíle a opatření pro specifická zlepšení pro daný podnik. Po roce proběhne následná návštěva podniku, aby se mohla vyhodnotit úspěšnost zavedených opatření. Budou rovněž odebrány vzorky půdy a krmiva pro stanovení nevhodnější bilance živin a optimalizaci plánu výživy jednotlivých kategorií prasat.

Staňte se spolupracujícím podnikem

Také v České republice hledáme podniky s ekologickým chovem prasat, které by spolupracovaly s evropským projektem ProPIG. Musí to být již buď certifikované ekologické podniky, nebo podniky v přechodném období.

Podnikům spolupracujícím na projektu ProPIG pomůžeme řešit problémy s welfare, endoparazitami, průjmy selat při odstavení, úmrtností selat, s plodností prasníc a porody. Nedílnou součástí spolupráce se zemědělským podnikem bude i návrh krmné dávky a analýza vlivu chovu prasat na životní prostředí a návrhy na zlepšení.

V návaznosti na projekt vydáme aktualizovanou poradenskou brožuru FiBL o skupinovém chovu prasat v ekologickém zemědělství, vyjde poradenský manuál projektu ProPIG a nabídneme poradenství a zprostředkování zahraničních zkušeností.

Samozřejmostí výzkumného projektu je ochrana dat spolupracujících podniků a skutečnost, že veškerá sledování provedou naši výzkumní pracovníci sami, aniž bychom nadměrně zatěžovali personál farmy.

Ing. Jiří Urban

Hodnocení zvířat, půdy a krmiv

V rámci vyplňování hodnotícího protokolu budou shromážděna primární data o zdraví a welfare prasníc, selat a prasat ve výkrmu ve výše zmíněných třech systémech ustájení. Záznamy se budou provádět podle klinických parametrů a vybraných projevů chování zvířat. Výsledky budou interpretovány ve spolu-

Ing. Jiří Urban

je jeden ze zakladatelů České technologické platformy pro EZ, se kterou spolupracuje i jako ředitel Kanceláře ústavu v Ústředním kontrolním a zkušebním ústavu zemědělském v Brně. Autor příspěvku se ekologickému zemědělství věnuje dlouhodobě, nyní se zaměřuje na úřední kontrolu EZ v ČR a mezinárodní spolupráci.

Jediný profesionální ekologický chov prasat u nás je na farmě Josefa Sklenáře v Sasově u Jihlavy

Foto ČTPEZ

port. Z toho důvodu je u nás nedostatek krmiv pro výživu monogastrů, kteří již dnes musejí být krmeni ze sto procent krmiv z ekologické produkce. Jediný profesionální chov prasat v ekologickém zemědělství (EZ) je provozován Josefem Sklenářem v Sasově u Jihlavy (<http://biofarma.cz/>), který velmi dobře zvládl odchov prasat i jejich výkrm, včetně venkovního chovu, potýká se však také s nedostatkem kvalitních, cenově dostupných krmiv, což je hlavním limitem rozvoje ekologických chovů prasat u nás. Biofarma Sasov je do tohoto projektu zapojena a je cenným zdrojem informací a zkušeností pro ekozeměděle v ČR i v zahraničí.

Kromě problému krmení prasat se naše ekologické zemědělství potýká s absencí specializovaných poradců a s chybějícím know-how. Pohoda zvířat, jejich zdravotní stav a vliv na životní

ko jsou Rakousko, Dánsko, Francie, Německo, Itálie, Švýcarsko a Velká Británie.

O projektu

ProPIG je projektem Evropské unie ERA-net Core Organic II, který je financovaný a koordinovaný jednotlivými členskými státy. Probíhá po dobu tří let v letech 2011 až 2014 (podrobnosti na adrese <http://www.coreorganic2.org/> a kliknout na „research projects“).

Evropská komise podporuje i projekty typu ERA-net, které sice financují jednotlivé členské země ze svých rozpočtů, ale EU je koordinuje a hraje jejich přípravy. Výzkumných projektů EU se mohou účastnit i přidružené země, které s evropskou unií uzavřely kohezní dohodu (např. Švýcarsko a Norsko), i proto může být jedním z významných partnerů také švýcarský výzkumný ústav ekologického ze-

se shromažďovala z celé Evropy, praktická sledování pak probíhala v osmi spolupracujících zemích. Jednalo se zejména o ustájení, výživu a krmení, chov a zdravotní stav prasat v EZ. Byl to svého druhu první souhrnný popis ekologických chovů prasat v Evropě.

Slabé stránky ekochovu prasat

Jedním z jasných závěrů zmiňovaného projektu CorePIG bylo, že co se týče životní pohody (welfare) a zdravotního stavu prasat jsou mezi jednotlivými podniky, ale i mezi různými státy velké rozdíly. Tyto rozdíly jsou způsobeny řízením (managementem) podniků, stejně jako místními specifiky a klimatickými rozdíly. Přes tyto rozdíly mají ekologičtí chovatelé prasat stejné hlavní problémy, jsou to hlavně: endoparazitizace, obtížné porody, průjmy

trvale udržitelného zemědělství. K tomuto tématu patří nejen vliv zemědělství na složky životního prostředí, jako jsou půda, voda, biodiverzita apod., ale hlavně na klima. Chovy hospodářských zvířat a produkce potravin živočišného původu jsou bezprostředně spjaty s určitým vlivem na životní prostředí (ŽP), přičemž rozsah negativních dopadů, například produkce skleníkových plynů, závisí na typu produkčního systému, tedy zda jde o ekologické zemědělství či konvenční zemědělskou výrobu, na vazbě podniku na zemědělskou půdu (např. chovy prasat bez přímé vazby na zemědělskou půdu), na poloze podniku či druhu systému krmení a zacházení se statkovými hnojivy atd.

Jedním z vědeckých výstupů předchozího projektu CorePIG byly hypotézy, že negativní vliv na ŽP je menší, je-li zdravotní stav zvířat dobrý. Tato hypotéza

Výzkumný projekt ProPIG

Skupina osmi výzkumných partnerů pracuje společně na výzkumu vztahů mezi zdravím, welfare, výživou a ekologickými dopady v ekologických chovech prasat napříč Evropou. Hlavní myšlenkou je výměna nejlepších zkušeností z farem. Následně bude vyvinut podpůrný poradenský nástroj pro ověření zlepšení chovů.

Výzkum bude ověřovat zda:

- dobré zdraví a pohoda zvířat a jejich správná výživa snižují zatížení životního prostředí na úrovni farmy,
- jsou, za předpokladu dodržování správných zásad ekologického chovu, dopady na životní prostředí, zdraví a pohodu zvířat shodné napříč Evropou,

- identifikování specifických problémů a poradenství k jejich řešení bude redukovat negativní dopady na ŽP a zlepšit ekonomiku podniku,
- lepší krmení zlepší projevy chování prasat, jejich zdraví a ekologické dopady.

Fáze projektu

1. Monitoring zdravotního stavu, welfare, výživy prasat a ekologických dopadů v osmi zemích EU.
2. Srovnání výsledků pro určité silných a slabých stránek různých systémů chovu.

3. Diskuse poznatků se zemědělci a poradenství pro dosažení co nejlepších výsledků v praxi.
4. Nová návštěva monitorovaných farem po roce a sledování zlepšení v praxi.
5. Sdílení poznatků s praxí a jinými výzkumníky.

Kontaktní pracoviště a osoby projektu:
Výzkumný ústav živočišné výroby, u. i. (www.vvuzi.cz), oddělení etologie, Gudrun Illmannová (illmannova.gudrun@vvuzi.cz) a Jitka Šilerová (jsilerova@atlas.cz), telefon: 267 009 511
Bioinstitut, o. p. s. (www.bioinstitut.cz)
Pavlna Samonová (pavlna.samonova@bioinstitut.cz), telefon: 776 305 605

Chov prasat na biofarmě

(opr) – Základní stádo na farmě v Sasově čítá zhruba sto prasníc. Počet odchovaných selat se zde pohybuje kolem 18 kusů za rok ve dvou vrzích. Ve stáří asi 35 dní jsou selata společně s matkou přesunuta do rodinné stáje, kde je většinou pět až sedm prasníc se selaty a jeden kanec, který kojící prasnice zapouští, a tak dochází ke dvojmu efektu. Prasnice stále kojí selata, a tím jim zajišťuje ideální výživu a ochranu proti chorobám; a při tom v ní již rostou další plody, další selata. Jelikož jsou zvířata stále pohromadě, mají k dispozici stélivovou slámu, mají neustále přístup do výběhů na čerstvý vzduch a slunce, fungují zde přirozené životní pochody jako v přírodě, zvířata jsou maximálně otužilá a odolná

vůči chorobám i bez zbytečného očkování, léků a antibiotik.

K odstavení dochází až ve třech měsících stáří selat. Během této doby se naučí přijímat tuhou stravu. Když tedy selata přestanou pít mléko, jsou již plně adaptovaná na krmnou směs a tento přechod, který je v klasických chovech, kde se selata odstávají již po měsíci, velmi kritický, jim nečiní problémy. Selata mají s matkou podstatně delší sociální kontakt a jejich chov probíhá prakticky beze stresu. Po odstavení zůstanou selata ve stejném prostředí, ve stejné stáji jako doposud a zachovává se jejich maximální imunita. Prasnice se převedou do březárny, kde čekají na další porod. Selata jsou asi v sedmi měsících dokrmena a jdou na porážku.

Ekologickou porážku zajišťují vlastní jatka přímo na farmě, která byla dostavena v roce 2009.

Při všech přesunech v rámci farmy chodí prasata po svých a nejsou stresována převozy dopravními prostředky, a to včetně poslední cesty. Celý chov hospodářských zvířat na biofarmě je založen na co největší pohodě zvířat a na jejich co nejpřirozenějších životních podmínkách.

Krmné dávky pro všechny kategorie prasat jsou vyvážené, plnohodnotné, sestavené výhradně z krmiv ekologického původu a z povoleného množství povolených krmiv konvenčních – žádné extrahované šroty, žádné masokostní moučky, stimulatory růstu, hormonální látky, syntetické aminokyseliny, antibiotika atd. ■